

Český svaz PTP – VTNP
Okresní výbor Pardubice



I.

Zakládací listina pamětní desky v Pardubicích instalovaná pardubickým klubem bývalých příslušníků Pomocných technických praporů - Vojenských táborů nucených prací a pardubické pobočky Konfederace politických vězňů.

Zhruba na počátku roku 2003 členové výboru pardubického klubu PTP po dokončení rutinních prací roku 2002 a zahájení roku 2003, týkajících se převážně osobní agendy členů klubu, počali poznenáhlu a více méně intuitivně pociťovat, že další setrvání v zaběhaných kolejích nenaplňuje pocity stoprocentního uspokojení s vykonávanou činností. Na měsíčních schůzích se problematika probírala, návrhy společných výletů členů klubu s jakýmkoli zacíleným účelem neuspokojovaly odpovídajícím zájmem. Výbor pokračoval ve své snaze po zintenzivnění své činnosti zejména proto, že politická situace po celostátních volbách, které zapříčinily vládu levicového charakteru, doznala ve svém závěru nárůst politického vlivu KSČM.

Intenzivní snaha výboru dosáhla předělového bodu díky článku Zpravodaje PTP z března roku 2003 na str. 8, kde byl popisován nesnadný postup při založení pamětní desky PTP v Sušici. Tento článek se stal výzvou pro výbor klubu v Pardubicích. Základní přípravou byli pověřeni dva členové výboru, br. JUDr. Miroslav Jaroušek a br. Jiří Charvát. Ti si zadaný úkol rozdělili tichou dohodou podle jejich naturelu a kvalifikačního vybavení. Prvně jmenovaný se ujal koncepčního řešení, tj. volby druhu artefaktu včetně určení materiálu, velikosti díla, sestavení vhodného textu jak pro vlastní dílo, tak i pro úřední jednání, výběru umístění hotového díla, vyřizování právních náležitostí (souhlas stavebního odboru Magistrátu, případně Památkové péče atd.), vyhledání vhodného výtvarníka a sestavení smlouvy o dílo. Souhrn této činnosti předpokládal spíše činnost jednotlivce s tím, že u rozhodujících jednání s veřejnými činiteli bude vždy přítomen předseda klubu br. Pavel Krátký a v zájmu zachování informované kontinuity br. Jiří Charvát a další člen výboru br. Vladimír Ráček.

Záležitosti slavnostní presentace dokončeného díla široké veřejnosti obstarával br. Jiří Charvát, který v této věci má již dříve ověřené velké zkušenosti. Šíře záběru a rozsáhlost tohoto úkolu předpokládala organizační schopnosti, předvídavost se smyslem pro improvizaci, trvalou pozornost hospodárnému chování a v neposlední řadě bohaté společenské kontakty. Také i v této fázi prací byla nezastupitelná podpora předsedy klubu br. Pavla Krátkého.

Nejprve tedy byla provedena analýza taktického postupu, které do značné míry pomohlo vylíčení potíží při jednání v Sušici s uveřejněnými dvěma fotografiemi. Závěr analýzy byl následující:

- 1) artefakt bude výlučně zaměřen na pamětní desku – návrhy na sochu či jiné memorabilie nemají srovnatelnou sdělovací schopnost
- 2) deska musí být umístěna na trvale frekventovaném místě města a nikoli v periferijní lokalitě – byť i pietního charakteru – musí se stát organickou a zabydlenou součástí městského prostředí – její instalace musí zaručovat srovnatelně snížené možnosti úmyslného poškozování
- 3) text desky nebude mít jen uniformně dedikační charakter, musí být trvalou připomínkou a výzvou cílenou na přítomnost a i budoucnost
- 4) jednání s odpovědnými činiteli musí být vždy pečlivě připraveno s předem vypracovanými návrhy a alternativami umožňujícími aktivitu vždy na straně PTP.

Návrhu textu na desce a dvou návrhům na umístění desky byla věnována mimořádná pozornost zejména proto, že v roce 2003 docházelo k intenzivnímu zpochybňování historické pravdy o letech 1948 – 1989. Historická paměť střední generace o této etapě našich dějin byla silně oslabována a mládež o ní neměla ani základní povědomí. Tyto skutečnosti jsou i nyní středobodem strategického kalkulu KSČM pro nedalekou budoucnost. Sumarizace shora uvedené analýzy byla nalezena v lapidární větě starořímských moudrostí: Verba minantia aere ficta tempora permanent – Varovná slova vyřčená v kovu přetrvávají věky.

Návrh textu a návrhy na umístění desky byly předloženy primátorovi města panu Ing. Jiřímu Stříteskému. Současně mu bylo sděleno, že pětépáci považují zřízení desky za svou morální povinnost, neboť mladší generace to za ně udělat nemohou. V případě, že by deska nebyla instalována, etapa komunistické vlády násilí a zlovůle by v nedaleké budoucnosti upadla do úplného zapomnění. Při jednání pan primátor projevil mimořádnou ochotu a porozumění, přislíbil morální i finanční pomoc. Stejným způsobem bylo jednáno i s krajským hejtmanem panem Ing. Línkem a výsledek jednání byl stejně úspěšný.

Paralelně bylo jednáno i s výtvarníkem panem Josefem Procházkou, který se k předloženému záměru postavil bez jakýchkoli výhrad a součinnost s ním byla na vynikající úrovni.

Po uvedených jednáních bylo dohodnuto dne 04.08.2003 s odborem rozvoje a strategie magistrátu města Pardubic, že deska bude umístěna na nárožní stěně bývalého okresního úřadu v Pardubicích na náměstí Republiky. Jelikož se jedná o budovu památkově chráněnou, byla podána žádost o souhlas na Státní památkový úřad v Pardubicích dne 19.08.2003 a žádost o souhlas Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Žádostem bylo vyhověno dne 29.09.2003 rozhodnutím se závazným stanoviskem o přípustnosti instalace desky na daném objektu.

Původně navržený text desky doznal významově nepodstatnou změnu. Zkrácení textu si vyžádala neobvyklá velikost desky 150 x 75 cm. Tyto rozměry byly zvládnuty novou doposud málo použitou metodou – základová deska byla svařována z dílů a písmena na desku byla připevněna chemickou cestou.

Velmi problematickou úlohou bylo zjišťování číselných údajů o osobách z důvodů politické perzekuce v letech 1948 – 1989 žalářovaných, ve věznicích a lágrech utrápených, umučených, zastřelených a popravených. Je zcela nemožné zjistit přesné počty těchto obětí za okres, kraj, Čechy, Moravu a Slezsko. Uvedené počty na desce jsou oficiální čísla za Československo.

Je třeba připomenout, že tyto údaje jsou minimální. Komunistický režim chtěl mít ve svých věznicích a lágrech co nejmenší úmrtnost a proto velmi nemocné vězně z rudostranicky zpotvořených důvodů předčasně propouštěl „humanisticky“ domů. Mnozí z nich záhy zemřeli a tak „nekazili“ vězeňské bilance úmrtnosti.

Text desky:

Občane,
postůj a věz, že v letech 1948 až 1949
kdy tuto zemi ovládala komunistická zvůle a nenávist,
bylo v Československu odsouzeno 280 000 lidí, popraveno 248
lidí,
ve věznicích bylo utrápěno, zastřeleno či umučeno 4 000 lidí,
v PTP – vojenských táborech nucených prací
bylo „převychováváno“ 60 000 mužů.
Toto běsnění poznamenalo také životy a osudy
nemála obyvatel Pardubického kraje.
Občane,
pamatuj, že svoboda je ti svěřeným darem
a ty jsi povinen ji hájit!

Deska byla zhotovena v lednu 2004, slavnostní odhalení bylo stanoveno na den 13. března 2004. Všechny přípravy byly projednány a odsouhlaseny s primátorem města panem Ing. Stříteským, hejtmanem kraje panem Ing.Línkem a pražským ústředím PTP a KPV

II.

Vlastní řízení a koordinaci přípravných prací na presentaci hotového díla veřejnosti koncem roku 2003 převzal br. Jiří Charvát. Do práce zapojil všechny členy výboru br. Ing.Vladimíra Syrového, Vladimíra Ráčka, Jana Kadlece, Ing. Josefa Jičínského, Jaroslava Lisku a již dříve zmiňované JUDr. Miroslava Jarouška a předsedu klubu Pavla Krátkého. Ke spolupráci dále přizval i tři členy pardubické pobočky Konfederace politických vězňů pp. Stejskala Josefa, Šandu

Rudolfa a Chvojku Zdeňka. Objem nutných prací si vyžádal operativní schůzky každý týden od ledna do začátku března 2004. Na nich Jiří Charvát přikazoval úkoly k zajištění formou operativního bulletinu a seznamu pozvaných hostů. Byl zajištěn výtisk 400 ks pozvánek na slavnostní zahájení, které byly pak rozeslány předsedům klubů PTP ve východočeské oblasti a všem členům pardubického klubu PTP. Jednotlivým osobám majícím bližší vztahy k PTP, osobám VIP v pardubickém kraji členové výboru předávali pozvánky osobně. S vedoucím Vysokoškolského uměleckého souboru bylo sjednáno, že na slavnostním zahájení odhalení desky sbor zazpívá státní hymnu, s plk. Ing. Růtem, velitelem KVV, že poskytne vlajkonosce a čestnou stráž ČA pro průběh oslavy, se státní policií že budou uzavřeny dva jízdni pruhy silnice po dobu oslavy tak, aby veřejnost měla zajištěn bezprostřední přístup, s Technickými službami silniční značení, ozvučení prostoru, snímání průběhu slavnosti kamerou a pořízení zvukové nahrávky. O termínu slavnostního odhalení desky byl uvědoměn rozhlas, televize a tisk. Pro pozvané mimopardubické hosty na nádraží a předem sjednaných parkovištích v den slavnosti čekali členové klubu, aby jim umožnili bezproblémovou orientaci v Pardubicích včetně obědu v restauracích. Pro osoby VIP byl zajištěn hodinu před zahájením slavnostního aktu zasedací sál na krajském úřadě s možností malého občerstvení a pak přímý příchod na místo slavnosti chodbou budovy. Osoby VIP jsou uvedeny na seznamu, který je přílohou č. 1 této zakládací listiny.

Vlastní slavnost odhalení pamětní desky byla zahájena ve 14.00hod 13.03.2004 před budovou bývalého okresního úřadu. Přivítání hostů a veřejnosti se ujal pan Pavel Novotný, herec Východočeského divadla, který se úspěšně zhostil funkce moderátora. Čtyřicetičlenný Východočeský umělecký soubor z Pardubic přednesl sborově zpívanou českou hymnu. Zdravice přednesli hejtman pardubického kraje Ing. Roman Línek, primátor města Pardubice Ing. Stříteský a senátorka paní MUDr. Jaroslava Moserová, DrSc. Desku posvětil pomocný biskup Mons. Josef Kajnek. Projev za Konfederaci politických vězňů přednesla paní JUDr. Naďa Kavalírová, která ocenila iniciativu pardubické pobočky KPV a zejména pardubického klubu PTP. Její tvrzení, že členové PTP jsou mladší lidé, kteří ponесou dál pochodeň svobody a demokracie bylo sice lichotivé, ale skutečnost, že nejmladší pětépáci mají minimálně 72 roků, lze připsat jedině na konto náhlé řečnické euforie. Předseda PTP-

VTNP br. Vladimír Lopaťuk ve svém projevu se zaměřil na příčiny vzniku pamětní desky a upozornil také na varovný charakter střední části textu. Prohlásil, že tato deska je předávána současným mladším generacím jako politický odkaz generace již pomalu odcházející a varující memento o ošidnosti občanské lhostejnosti

Profesor Radovan Lukavský, herec Národního divadla v Praze, přednesl báseň složenou politickým vězněm Jiřím Herzigerem ve věznici Leopoldov v r. 1961 nazvanou Mene tekel. Následovalo odhalení desky pp. Pavlem Krátkým, předsedou klubu bývalých příslušníků PTP v Pardubicích a Josefem Stejskalem, předsedou pobočky KPV v Pardubicích. Odhalený text desky přečetl prof. Lukavský. Trubač ČA odtroubil slavnostní večerku, za účast hostům a veřejnosti poděkoval pan Pavel Novotný a slavnost uzavřel. Vlajkonoši ČA odpochoďovali s vlajkami České republiky, kraje, magistrátu, KPV a PTP následování trubačem a čestnou stráží.

Celý průběh slavnostního odhalení desky se odvíjel bez rušivých momentů. Podle odhadu se slavnostního shromáždění zúčastnilo na 400 osob. Dlužno podotknout, že většinu tvořili příslušníci starších generací, kteří prožívali „vymoženosti“ komunistického samoderžaví na vlastní kůži. Celého aktu se účastnila družina krojovaných skautů z Pardubic.

Česká televize ve večerních hlavních zprávách promítla ze slavnosti krátký šot, následujícího dne byl ve večerních regionálních zprávách odvysílán jiný o trochu delší záběr. Regionální tisk přinesl tři krátké reportáže stroze informativního charakteru. Rozsáhlejší příspěvek byl zveřejněn v Radničním zpravodaji magistrátu Pardubic č. 3 v dubnu 2004, jako prohlášení okresního klubu PTP-VTNP Pardubice, tiskové příspěvky, fotografie, video- a audiozáznam jsou uloženy jako příloha č. 2 této zprávy.

Finanční zajištění pamětní desky včetně montáže a nezbytně nutných nákladů bylo uskutečněno z prostředků získaných darem od Magistrátu Pardubice, Krajského úřadu v Pardubicích, Českého svazu PTP Praha, okresní pobočky KPV Pardubice,

Městského úřadu Chrudim prostřednictvím okresního klubu PTP Chrudim a z prostředků okresního klubu PTP Pardubice.

Dojmy veřejnosti ze slavnostního odhalení desky a jejího text byly vesměs pozitivní a to nejen od přímých účastníků slavnosti, ale i v následujících dnech a týdnech i z jiných měst a sídel východočeského regionu. Je překvapující zjištění, že nebyly zaznamenány veřejné nesouhlasné projevy se strany krajní levice jak na její instalaci, tak na její text.

III.

V čem tedy hledat klady tohoto počinu jako politicko-společenského fenoménu? Bylo již zmíněno, že tato deska má neobvykle velké rozměry 150 x 75 cm. Její zhotovení bylo provedeno novou dosud málo používanou technologií, kterou se posunuje předmětová hodnota díla o celý vývojový stupeň výše. Bronzové pamětní desky zhotovované klasickou metodou odlévání z technologických důvodů mají zhruba poloviční rozměry a bylo-li potřeba delšího textu, řadily se vedle sebe horizontálně nebo vertikálně. Díky progresivnímu postupu pana Josefa Procházky souvislá velká plocha naší desky působí impozantním dojmem a umožnila estetické uspořádání textu se současným významovým rozvrstvením včetně slovní a větné návaznosti. První dva řádky se záměrně archaizovaným oslovením následuje sedm řádků vlastního základního sdělení. Závěrečné tři řádky jsou duchovním posláním čtenáři desky. Sdělení faktu, že komunistický režim za dobu 41 let dokázal brutálně žalářovat, mučit, popravovat, násilně převychovávat otrockou prací více než 350.000 osob, bylo pro mnohé a zejména mladou generaci neznámé a překvapivé. Tato deska je však deskou pravdy, generačním odkazem, varováním a výzvou k obraně svobody a demokracie.

Profesor Lukavský přednesl na shromáždění působivou báseň politického vězně Jiřího Herzingerera nazvanou Mene tekel, kterou napsal v r. 1961 v leopoldovské věznici. Z několika výkladů mene tekel pro tuto báseň platí verze, že „Satan bude národy ovládat tak dlouho, pokud je svým ďábelským

podvodem udrží v nepřátelských rozbrojích". Satanské samoděržaví Stalina zahrnující Sovětský svaz a satelity východní Evropy bylo rozděleno na dva světy – svět komunistů a jejich patolízalů a svět politicky nespolehlivých třídních nepřátel. Dějinná Prozřetelnost zlikvidovala Stalina v r. 1953, jeho satanští epigoni ďábelský podvod neustáli a nastoupila éra pozvolného rozpadu. Básník – leopoldovský vězeň v r. 1961 napsal své prokletí Mene tekel, které došlo naplnění až v listopadu 1989. Tato báseň je přílohou č. 3.

Češi uspořádali jakousi revoluci v „sametovém balení“. Z toho sametu neprozřetelně opomenuli vyklepat dobře utajené kukaččino vajíčko – KSČM a jiné, zprvu nenápadné, ale později houževnaté parazity – pokřivenou morálku, děravé právní vědomí, zdeformovaný právní systém a vzpurnou všežravost ekonomických a politických elit. Básník v Leopoldově v zimě r. 1961, jako 38letý, mohl ve své vězeňské cele hladový a prochladlý jen proklínat a psát své mene tekel. Pétépáci a političtí vězňové v roce 2004 musí proto stále připomínat minulost a současně varovat, aby se nestalo, že by jejich synové či vnuci zase jen mohli proklínat a psát jejich „mene tekel“

--ooOOoo--

Sepsal v měsíci březnu 2004 z pověření výboru OK PTP-VTNP
br. JUDr. Jaroušek Miroslav.